

Nova teorija o temelji zaštite posestne.

Nedavno ¹⁾ se je na znanstvenem obzorji prikazal španjolski učenjak z novo teorijo „o filozofskem temelji zaštite posestne“ in to v knjigi, ki je prvi del ogromne razprave o posesti. Sodeč po tem prvem delu je lahko reči, da samo glede njegovih mej novodobna posestovna književnost nič podobnega ne pokazuje, ter da ta del obsega in znanstveno razpravlja vse gradivo, ki se je v tem veku nakopičilo na tem plodnem polji. Delo ima naslov: „Posest, črtice in odlomki nove teorije o posesti; njen pojem v abstraktnem pravu; etimologija, pravni značaj in temelj njeni zaštiti — po Ramonu de Dalman y De Olivart, odvetniku v Barceloni.“ ²⁾ To je samo predhodna knjiga (*libro preliminar*), a ves traktat razdeljen bo v osem knjig, katerih bode vsaka imela svojo literaturo in kazalo zakonskih tekstov, v njej tolmačenih. Prva knjiga obsegala bo posest in posestne tožbe po rimskem pravu, a v dodatku posestne tožbe v moderni praksi postopanja *summarii et summarissimi*; druga knjiga razpravljala bode posest po kanonskem pravu; tretja posest v srednjem veku, francosko *saisine*, nemško *Gewere* in njihove odnose s fevdalnim pravom; četrta do šeste posest in interdikta po španjolskem pravu; sedma

¹⁾ To razpravo smo posneli iz hrvatskega „Mjesečnika“, kar nam je sl. uredništvo prijazno dovolilo. Poučna in zanimiva je tako, da je nismo mogli odreči „Slov. Pravnika“.

Uredništvo.

²⁾ „La Posesion, apuntes y fragmentos de una nueva teoria posesoria, noción en le derecho abstracto, etimología, carater jurídico, base de su proteccion por Ramon de Dalman y De Olivart, Marqués de Olivart, abogado del Colegio de Barcelona“ — Barcelona, imprenta de Jaime Jeps — 1881, p. CLXXXIV è 549.

in osma posest in posestne tožbe po modernih zakonikih. Za tem dva dodatka: prvi o vplivu teorije posestovne na pravo politično in mednarodno; drugi bode kazálo, primerjajoče rimske vire in moderne zakone.

Da pisatelj namerava sestaviti pravo enciklopedijo posesti in da je tej nalogi kos, dokazuje predhodna knjiga, ki je v naših rokah. Ona se začne s bibliografskimi črtami („*apuntes bibliograficos*“), ki so same po sebi neprecenljive vrednosti. Delijo se v vire bibliografske (obča bibliografija, juridična bibliografija, bibliografija o posesti in juridični časopisi) in v bibliografijo v pravem smislu, ki obsega: splošna dela o posesti, obsegajoča razna zakonodavstva; dela o posesti, smatrani v filozofskem svojem načelu; dela o posesti po rimskem, po kanonskem, po španjolskem in po vsem novodobnem pravu.

Nobeno novodobno delo ni tako točno in obilno nabralo vse bibliografije o posesti (zaznamovanih je 1098 del, in če tudi od teh odbiješ ona dela, ki imajo splošen, bodi si filozofski, bodi si pravoznanski značaj, kjer je posest mimogrede pretresana, vender ti ostane najbogatejša do sedaj sestavljena knjižnica o posesti); toda pod najvažnejšimi deli je tudi dodana kritična ocena od najkompetentnejših civilistov in od samega pisatelja. Da pa bode lahko poseči v to bogato zakladnico, katalogovano na 158 straneh v četrtini, dodal je pisatelj alfabetsko kazalo virom in avtorjem.

Potem se začne razprava, deleča se v šest odsekov.

Prvi pretresuje etimologijo besede „posest“ in razna njena znamenovanja po rimskem pravu in v vseh modernih jezikih in zakonikih; drugi preiskuje pravni pojem posesti in posestne volje; tretji objekt posesti; četrti prirodo in pravno vrednost posesti ter zlasti tukaj povprašuje: *a)* ali je posest čin ali pravo? *b)* v kateri razred prava spadajo posest in njeni pravni učinki? *c)* katera jej je vrednost in ocena? *d)* kateri so njeni pravni učinki?; peti razpravlja o temelji zaščite posestne. Tukaj se pretresujejo razne filozofske teorije in sicer: *a)* relativne, *b)* absolutne, *c)* mešovite in *d)* zgodovinsko-negativne, katere namreč dvomijo, obstoji li notranji filozofski

razlog zaščititi posestni, hoteč jih zgodovinski razlagati. V tem petem odseku je ni teorije, katera se je glede tega važnega vprašanja v pravniškem svetu pojavila, da ne bi bila na široko predočena z vsemi ugovori njenih nasprotnikov in s posebnim mnenjem pisateljevim.¹⁾

¹⁾ Pisatelj proslavlja našega Rando, o čigar klasičnem delu „*der Besitz*“ pravi, da ga je poglavitno vodilo pretresujočega posest po avstrijskem pravu. „Mi ga priporočamo, pravi, vsem, kateri želé vdolbsti si nauk o posesti. Bister in točen slog (redko svojstvo nemških pisateljev — med katere po pomoti vštevava slavnega Čeha), erudicija divna, sijajen talent za preiskovanje, opravičujejo naše mnenje, katerega ne more oslabiliti neznatna napaka, da v nekih točkah sledi tradicijonalno in dvojbeno doktrino, katero je moči opravičiti, ker se njegovo delo nanaša na pozitivno pravo.“ Olivaret navaja tudi mnenje Riviera, kateri o Randovem delu pravi, da je traktat primerjajoče legislacije v najboljšem smislu besede in jedno najboljših del, katera so tiskana na znanstvenem polji. Olivaret razlaga na dolgo (str. 270. in dalje) razne teorije o volji, Randovo, Brunsovo v prvem svojem delu, Windscheidovo, Cansteinovo in drugih, zanimajoč se posebno za teorijo Randovo ter navajajoč tudi ugovore katere so proti tej teoriji govorili Ihering, Bruns sam v svojem drugem delu in Ruggieri, katerega avtor imenuje italijanskega Rando, češ, da njegovo delo „*il possesso e gl' istituti di diritto prossimo adesso*“ (Firenze 1880) pokazuje veliko erudicijo in globoko poznavanje teksta. Olivaret očita Randi, da svojo teorijo snuje na obči volji, s katero bodi v skladu individualna volja, če hoče imeti pravico do zaščite; dokler volja ni vedno brez graje, niti ni pravo proizvod obče volje. Ugovor bil bi temeljit, ko bi bilo težišče Randovi teoriji obča volja; ali on jo podrejuje „*unter das höhere ethische Gebot*“ (Randa, *Der Besitz*, III. Auflage, str. 284). S tega gledišča je čvrsto osnovana Randova teorija; ali nam se dozdeva, da ni vselej tistega skladu individualne volje z občo voljo, podrejeno etični vrhovni zapovedi, na kateri po Randi pravo do zaščite posesti temelji, in po tem takem posest ne bi imela pravice do zaščite v vseh onih mnogobrojnih slučajih, kadar individualna volja, naperjena na posest, stoji v nasprotju z občo voljo in z etično zapovedjo, vselej torej, kadar je posest pridobljena *vi, clam et precario*. Da bode Randova teorija v prid vsakemu posestniku, treba je najti zaslonbe v oni hipotezi, da se smatra individualna volja v skladu z občo voljo in z etično zapovedjo, dokler ni protivno dokazano. Tudi Ihering svojo teorijo gradi na jednaki hipotezi, da so namreč posestniki večjidel lastniki, da zakon vredno z ozirom na veliko večino posestnikov — lastnikov varuje tudi manjšino posestnikov, ki niso lastniki. Proti Iheringovi teoriji so vstali Randa, Bruns in Windscheid s krepkimi ugovori, katerim ni tukaj mesta, da se nanje mimogrede oziramo. Randova teorija drugega ne potrebuje, nego popolnitve in pojasnila glede vprašanja: *quid juris*, če individualna volja posestnikova ni v skladu z občo voljo in z etično zapovedjo? — in stala bo na mnogo širšem in globokejšem temelji od Iheringove.

V šestem odseku pisatelj polaga temelj svoji novi teoriji ter v to preiskuje filozofske in zgodovinske razmere lastnini in posesti, da jo na to v zadnjem poglavji obrazloži. Predno jo mi načrtamo, hočemo še poudarjati, da nam vsak odsek njegove knjige na dolgo in široko predmet predočuje z vsakega gledišča in to podprt z ogromno erudicijo, tako da vzlic jasnosti forme in logične strogosti ni lahko vse slike držati pred očmi; potem, da pisatelj reasumuje sinoptično kakor v miniaturi celo vsebino dotičnega odseka, tako da ni samo dotični predmet ustanovljen, nego lahko vsak tako v tekstu najde posamezne točke takoj razložene, ne da bi mu trebalo znova čitati vsega. Ni nam znano, da bi kateri pisatelj tako obilno uporabil takšno metodo, ki olajšuje spomin in dela, da se lažje zapopade tudi najobsežnejši predmet, in ki tudi postaja potrebna pri velikih znanstvenih delih vsled čedalje bolj naraščajočega znanstvenega gradiva. Tak résumé je vrščen v kazálu na začetku knjige, a tudi je na čelu posameznim oddelkom pod naslovom „*summario*“.

Evo kako španjolski učenjak razlaga svojo teorijo. Ko v prejšnjem poglavji dokaže razmere med posestjo in lastnino, ko obistini, da se je vedno, kjer se je lastnina prikazala, prikazala v jedni ali drugi obliki zaščita posesti, katera nam se predstavlja z vsemi znamenji čina univerzalnega in človeškega, osnovanega na sami naravi prava in na pravni osebnosti človekovi, na to pravi, da mu je namera izmisliti teorijo, ki ne bi imela vseh do sedaj pretresanih napak, in ki abstrahuje od vsakega pozitivnega prava, zlasti od rimskega, biva samo na filozofskem temelji in obsega zaščito vseh kategorij prava, česar ni pri ostalih.

Pravo je, po Olivaretu, moč človekova na juridičnem objektu, od koder vsled dotikanja človeka z drugimi ljudmi v društvu postaja pravno razmerje. Pravo ni tožba, kajti ta, kakor je na drugem mestu dokazano, predpolaga oškodbo in napad, stanje anomalno, nasilno in dejali bi nenaravno. Tožba je sredstvo zakonsko, da vrne juridičnemu enakotežju voljo, njemu podloženo. To stanje, slučajno in minljivo, ne dela prava, nego dela, da pravo okreva in se vzpostavi. Tako bilo bi jako pogrešno reči, da je lastnina izvrševanje vindikatornetožbe, a je oblast, stvar uporabljati,

zlorabiti, odtujiti i. t. d. Oškodba prava (tu je pravo težišče tej novi teoriji) je lahko dvojna, ali je naperjena na temelj njegov, t. j. na razmerje, po katerem je osoba sebi juridični objekt podložila, ali je pa naperjena samo na izvrševanje, na zunanost prava (*o meramente en su ejercicio ó exterioridad*). Če nasprotnik prereka pravo v njegovem temelji, treba je temelj dokazati; če pa moti izvrševano pravo, to moti obstoječi čin, ki ne potrebuje dokaza.

Pri zaščiti prava v njegovem temelji treba dokazati, se li tirja legalno. Pravim legalno, (piše avtor), da se ne bi mislilo, da zanikujem eksistencijo prava, dokler ni pred sodiščem dokazano. Ali je drugo realni, a drugo legalni red. Pravo eksistuje od časa, kadar se stvori čin, na katerem se osniva, ali ne moreš ga legalno tirjati, dokler ga ne obistiniš pred kompetentnim sodiščem. Z dokazom se pravo proglašuje za vse društvo. Niti država, niti posamezni državljani niso zavezani, niti ne morejo, niti nimajo interesa poznati pravno življenje vsakega posameznika. Moteno je, denimo, pravo lastninsko. Če ga motilec priznava, sankcionuje ga svojim pripoznanjem in ni potrebno, da ga država fiksuje s svojim posredovanjem. Ali lahko se zgodi, da motilec, bodi on *in bona vel in mala fide*, lastniku na njegovo zahtevo odgovarja: „Pravo, ob katero te devljem, kakor praviš, ne obstoji. Kedaj ga je društvo pripoznalo v tvoji osebi? Za mene je to dvomen čin, in dokazati ti ga je pred sodiščem. Če sodišče izreče, da obstoji pravo v tvoji osebi, drage volje ga bodem pripoznal; ali dotlej ti nisi za mene drugega, nego predrzen tožitelj.“ Tak ugovor je lahko nepošten, ali je racionalen, ne rečem pošten, ker ta beseda predpolaga moralno prepričanje, katerega lahko nima toženec. Kajti le dokazom temelja, na katerem je osnovano pravo, nastane juridična zahteva, da se izgadi njemu prizadeta oškodba.

Ali vsako pravno razmerje, vsako pravo ima manifestacijo, po kateri se pozna, v kateri se razodeva in ki v njej biva njegovo življenje: a to je izvrševanje, zunanost prava. To izvrševanje je vidna aktualnost, ki ne potrebuje dokaza, a dokaza zahtevati reklo bi se zahtevati, česar je zahteval sofist od onega filozofa, da naj namreč dokaže gibanje. Aktualnost ne potrebuje dokaza.

Pa kako bi bilo pravično, naj je osoba, motena v zvrševanju svoje pravice, dokazati dolžna temelj pravice, da moram n. pr. moten po sosedu, dokler se izprehajam po svojem vrtu, sodišču predložiti listino, s katero sem vrt kupil? Za obrano prava ni dosti, da je varovano v svojem temelji, ampak mora biti tudi v svojem zvrševanju, in sicer: 1. ker je to zvrševanje faktično pravo; 2. ker ne potrebuje daljnjega dokaza.

(Konec prihodnjič.)

Prof. Vojnović.

O notarjih ali beležnikih.

Pravno-zgodovinska črtica.

Notarji so tisti, katere je javno oblastvo postavilo, da na zahtevo deležnikovo sestavljajo in izdajajo polnovérne listine o pravnih rečéh. Od tega precej občega nemškega pojma se pač močno razlikuje francoski notarijat. Uže zakon z dne 16. marcija 1803. l. določa, da so francoski beležniki stan zâ-se, kateremu ni izročena samo vsa dokumentujoča radovoljna sodna moč, ampak so mu po zakonu dodeljena še mnoga druga opravila v neprepirnih pravnih rečéh; javni, od države postavljeni so uradniki in njihovo uradovanje ima značaj stalne službe za določen uradni okraj. Poleg nemških notarjev so pa vedno tudi sodišča opravljala neprepirne pravne reči, in ker tako notarijat sam ni dajal gotovega dohodka, podeljevali so ga praviloma tudi le kot postransko uradno službo, združujoč ga navadno z advokaturo.

Izraz „*notarius*“ je bil uže Rimljanom v rabi, toda značil je nekaj drugega, osobito prejšnjo dobo brzopisca. Listine o pravnih opravilih so Rimljanom sestavljali in overavljali *tabelliones*. Na le-téh in potem na italijanskih notarjih (*notarii* ali *judices chartularii*) se je polagoma osnovalo tudi po Nemškem beležništvo. Cesar Maksimilijan I. hotel je notarje opomniti na njihove dolžnosti in odpraviti napake ter je izdal leta 1512. poseben beležniški red, ki v začetku piše, da je koristno in tudi potrebno

uradovanje javnih notarjev, „katero s pismom v večnem spominu obdržuje in z verovnimi javnimi listinami utrjuje dejanja in voljo ljudij, da se ne pozabódo.“ Svrha notarjem je v teh besedah jasno izražena. Posamezne države pa so se tej svrhi izneverile, ker so v tem pogledu zopet združile notarijat in sodišče, izročivši sodnikom tudi gola notarska opravila, sestavljanje listin, ali pa prepustivši strankam, da si za to opravilo izbero beležnika ali sodišče; naopak so druge države, posnemajoč francosko uredbo, dodelile notarjem večje ali manjše področje iz t. zv. radovoljne sodne moči, da bi takó pravo sodniško področje sodišč ostalo čistejše in bi se sodišča osvobodila od bremena, katero večkrat dela napotje njihovemu resničnemu namenu. Načeloma je brez dvojbe boljši tisti sistem, po katerem je notarstvo ločeno in sicer tako od sodišča, tako od advokatstva. Če sodnik, uradujoč v rečeh radovoljne sodne moči sestavi listino, ne da bi iz katerega razloga koli namere deležnikov prav izrazil, pozneje pa mu je razsojati pravdo na temelji takšne listine, — to mu je težko čuvati si ime nepristranskega sodnika za oči strank in občinstva, težko tudi ohraniti si neizkaljeno zaupanje, da je pravičen sodnik v prepirnih rečeh in dober svetovalec ter listinar na polji radovoljne sodne moči. Kruši se veljava in čast sodnikova bolj ali manj, če danes strankama svetuje ali med njima posreduje, oziroma če jima sestavlja pogodbo, jutri pa mu služba veli, da mora to ali ono stranko obsoditi ali celo s kaznijo pokoriti. Tudi z advokatstvom ni združiti notarstva: notar praviloma ne bode notar za tiste, katerim služi kot odvetnik; tñ bi bilo često tako, da bi moral stranko zastopati proti drugemu v pravdi iz listine, katero je on sam sestavil. Brani mu sicer vest, prevzeti takšen nalog, a mika ga v to njegova korist in njegov zastopniški poklic. Častite izjeme ne mogó pregnati vsakega suma, ki tukaj lahko nastane, — nevarna je poskušnja, naj je izbirati svojo korist ali pa izpolnitev dolžnostij! Vsekakor je moči teoretično dobro utemeljiti razstavitev notarijata in sodništva ter notarijata in odvetništva, in jasna je dobrota te razstavitve ter iz nje izvira-jočega t. zv. kavtelarnega pravoznanstva; toda lahko tudi zademo ob premnoge zapreke in težave, kadar nam je praktično izvesti to načelo. Tu je pač tako prav, da se notarijatu ne da

slovo, češ, ker ga še ni moči imeti čistega in golega, ampak da se ga čedalje bolj približuje načelu; tako se večidel tudi naravne vidijo mnogovrstne modifikacije notarstva.

Tudi v Avstriji so brez dvojbe že poprejšnjo dobo bili notarijati, kakeršni so bili na Nemškem. Predno je obveljal obč. sod. red iz leta 1781., bilo je tudi avstrijskim notarjem, koder so bili, področje to, da so jih stranke lahko prosile sestavljanja pogodb, poslednjih naredeb i. dr. in da so se takšna v pravilni obliki sestavljena pisma smatrala za javne, polnoverne listine. Oblika jim je določena že v drž. not. redu iz l. 1512.¹⁾ in obdržala se je prav v novejšo dobo. Naš obč. sod. red pa je v § 112. d močno stisnil omenjeno področje, ustanavljajoč namreč, da so samo menični protesti, katere izdajajo pravilno nameščeni notariji, javne listine. Patent z dne 9. aprila 1782, št. 41 zb. pr. zak. § 12. daje notarjem, ki so že odobreni od trgovskih in meničnih sodišč, tudi oblast, da smejo zastopati stranke v trgovskih in meničnih opravilih, morajo se pa tu ravnati po tistih propisih, ki so izdani za odvetnike v 38. poglavji obč. sod. reda.

Vsprejemala je beležnike deželna vlada, dotično višje so dišče pa ni imelo nobenega vpliva na imenovanje; deželna vlada je notarje zaprisegala ter imela zapisnik, v kateri je bilo zabeležiti sleharnega notarja, notarsko znamenje in pečat, dan storjene prisege in podeljeni mu diplom; v ta zapisnik je moral notar tudi svojeročno zapisati in podpisati potrdilo storjene prisege (dv. dekr. z 10. decembra 1787 in s 3. januarja 1788, št. 754 in 760 zb. pr. zak.). Svojo oblast pa je smel notar, dostavši izpit, opravljati le v tisti pokrajini, kjer je vsprejet bil (dv. dekr. z 29. februarja 1804, št. 656 zb. pr. zak.).

Leta 1821. pa je prišla razločna izjava, da je avstrijski notarijat — izimši lombardsko-beneško kraljevino, Dalmacijo in Krakov — postavljen po jasnem določilu obč. sod. r. samo za opravilo meničnih protestov in da razun teh ni notar

¹⁾ I. § 3 piše, da je v začetku pisma poklicati božje ime, potem navesti letno število, rimsko število („*indictio*“ imenovano), ime vrhovnega gospodarja; za tem mesec, dan, uro in kraj, vsebino storjenega dejanja, potem pozvane priče po imenu in priimku, in naposled pečat ter podpis notarjev.

skih pisem, da bi veljala za javne listine, da je potem prirediti tudi diplome, v diplomih pa vselej tudi natančno povedati pokrajine, za katero jedino velja notarska oblast. Ob enem se je za naprej določilo, da nove notarje imenujejo sodna oblastva, in zapovedalo se je, da naj nove notarje imenuje vrhovno sodno oblastvo, zaslišavši apelacijska in trgovsko-menična sodišča (dv. dekr. z 9. junija 1821, št. 1766 zb. pr. zak.). Beležnikom, ki zajedno niso bili za odvetništvo upravičeni doktorji prava, bilo je tudi prepovedano stranko zastopati pred trgovskimi in meničnimi sodišči. Zatorej so odsihdob samo še odvetniki prosili notarske oblasti in celo izjavilo se je, da je notarijat zlasti podeljevati zaslužnim odvetnikom; takim beležnikom tudi ni bilo treba poprej zahtevanega posebnega izpita opraviti, ker se je na to itak dalo ozir jemati uže pri odvetniškem izpitu. Tudi v laških okrajih na Tirolskem so izginili poprejšnji notarji, in notarske listine je bilo shraniti *sub poena nullitatis* v arhiv, ki je moral biti pri vsakem krajevnem sodišči (dv. dekr. z dne 3. aprila in 2. oktobra 1788, št. 803 in 900 zb. pr. zak.); a obdržati so smeli notarske pečate in smeli tudi pogledavati v svoje akte pri sodišči, dajati od njih prepise in izpise ter prejemati za nje zakonite pristojbine sebi v prid (dv. dekr. z dne 12. julija 1819 št. 1575 zb. pr. zak.)

Za lombardsko-benečansko kraljevino, za Dalmacijo in Krakov pa ni veljal zgoraj navedeni dv. dekret z dne 9. junija 1821; tudi so imeli notarji poprejšnje obsežniše področje in sicer v Krakovu po francoskem not. redu, v Italiji in Dalmaciji pa po italijanskem not. redu z dne 17. junija 1806. l., starejšem dalmatinskem z dne 20. junija 1807 in po „regolamento provvisorio“, kateri je bil objavljen z dv. dekretom z dne 24. decembra 1825 in 10. marcija 1827. Notarje so smatrali za javne osebe, katerim je določeno, da vsprejemajo vse akte in kontrakte, katerim bi stranke rade pripravile moč javnih zapisov in listin, da te listine tudi shranjujejo ter izdajajo od njih prepise in izpise.

(Konec prihodnjič.)

Iz sodno-zdravniške prakse.

Piše med. dr. Fran Zupanc.

(Dalje.)

Ad c. Težka poškodba. Ker zakon nikjer določno ne pove, kaj je razumeti pod „težko poškodbo“, in ker izraz „težka poškodba“ in „težka telesna poškodba“ pomeni običajno jedno in isto, ni se čuditi, ako nastanejo pri tolmačenji navedenih zakonskih izrazov mnogobrojne težave. Tem ognemo se vsaj nekoliko, ako oznamenimo z izrazom „težka telesna poškodba“ skupni pojem hudodelstva, o katerem govori § 152. kaz. zak., da razumemo torej pod „težko poškodbo“ samo tako poškodbo, katero treba kot tako smatrati uže zgol z zdravniškega stališča, torej brez ozira na dobo po njej provzročenega motenega zdravja, oziroma oviranega poslovanja.

Sicer tudi zdravniku ni lahko vedno na tanko določiti meje med lahko in težko poškodbo; ker pa pomeni običajno izraz „težek“ isto kar „važen“, izhaja odtod z ozirom na zvezo § 152. kaz. zak., dalje z ozirom na to, da se v tem paragrafu „težka telesna poškodba“ stavi v jedno vrsto z 20-dnevnim motenjem zdravja in tako dolgo trajajočo nezmožnostjo za posel, kakor tudi z omotenjem duha, da smemo „težkimi poškodbami“ smatrati le take, katere so provzročile ali važno, četudi le kratko dobo trajajoče motenje zdravja, ali pa važne stalne nasledke. No, da se pa tudi izraz važen ne da povse omejiti, učijo nas izkušnje; ne pripeti se namreč redkokrat, da označi več zdravnikov raznovrstno jedno in isto poškodbo.

Herbst komentuje tako poškodbo za težko, po kateri je bil prizadet in moten v svojih funkcijah za življenje važen ustroj (organ), ali pa če jej je sledila izguba ali nerabnost poškodovanega, celovitosti (celokupnosti) človeškega telesa potrebnega telesnega dela. Hofman ne strinja se povse s to definicijo, rekše z nje prvim delom; da označimo namreč kako poškodbo za „težko“, to ni zavisno v prvi vrsti od važnosti prizadetega ustroja, pač pa je zavisno od tega, kako — rekše koliko — je poškodovan dotični ustroj, oziroma v koliki meri so motene funkcije. Ker je namreč pred vsem drugim odgo-

voriti treba na vprašanje „ali lahka ali težka poškodba“, niso nam mari toliko posledice, katere bi bile lahko nastale vsled poškodbe, kakor one, ki so v istini nastopile; s prvo eventualiteto pečali se bomo še-le takrat, kadar v poštrev pridejo v konkretnem slučaju okolnosti, naglašane v § 155. kaz. zak. lit. a. Povse jasno je tudi nadalje, da vsakemu motenju funkcije, četudi zelo važnega ustroja ni moči priznati težkega značaja; tako n. pr. gotovo moti zrnice peska v očesu funkcije prav važnega čutila, a vender ne bode nihče te poškodbe za „težko“ smatral; pripeti se, da omedli kedo vsled prav neznatne poškodbe, no tudi v tem slučaju ni govora o „težki poškodbi“, da še celó pri pretresenji možganov je treba razlikovati, ker tudi táko, četudi samo trenotek trajajoče motenje funkcij provzročijo lahko zgol lahki insulti n. pr. zaušnica itd.

Da nam bode sploh moči označiti poškodbo za „težko“, jemati moramo časih v poštrev tudi ne le samo neposredno po poškodbi provzročenih znamenj, nego šele pozneje nastople slučajnosti. Vselej, kadar ni povse jase težki znak poškodbe, ne bode odveč pretehtavati, niso li morebiti vsled poškodbe prvotno ali pa drugotno provzročena znamenja taka, da je moči staviti njihovo važnost v jedno vrsto z onimi v § 152. kaz. zak. kot znaki „težke telesne poškodbe“ navedenimi posledicami poškodb, namreč z najmanj 20-dnevnim motenjem zdravja ali tako dolgo trajajočo nezmožnostjo za posel ali omótenjem duha; primera, katera pomaga časih zdravniku iz težavnega položaja, težavnega vsled nejasnega zakona.

Obtežujoče okolnosti §-a 155. kaz. zak.

Zakon navaja te-le:

Lit. a. „Ako se pa, dasi tudi sama na sebi lahka poškodba s takim orodjem in na tak način započne, da je z le-tim navadno združena smrtna nevarnost, ali ako se drugače izkaže namen, učiniti kak v § 152. naveden hud nasledek, če je tudi ostalo samo pri poskusu.“

V semkaj spadajočih slučajih odgovoriti treba na dve vprašanji: 1. Je-li bilo dotično orodje tako, katero navadno provzroči

smrtno nevarnost? — in 2. je-li bilo to tako uporabljeno, da iz tega navadno izhaja smrtna nevarnost?

Kar se tiče prvega vprašanja, ne gre za to, je-li sploh moči z dotičnim orodjem učiniti smrtno nevarnost, ampak za to, ima li orodje tako svojstvo, da je mogel in moral oni, kateri ga je uporabil, znati že po svojstvih orodja, da z uporabo njegovo spravi človeka v smrtno nevarnost. Semkaj ne spada torej samo vsakoliko orodje, katero je navlašč izdelano za moritev (orožje v ožjem pomenu, kateremu treba razun raznovrstnih strelil, bodal itd. prištevati takozvane „*Todtschläger — Life presever*“), ampak tudi orodje, katero je sicer izdelano za mirne namene, ki se pa vender lahko in se v istini tudi uporablja kot zelo nevarno orožje n. pr. žepni noži, topori i. t. d. Brez dvojbe prištevati treba semkaj tudi orodje čisto drugih vrst, ako ima taka svojstva, da vsak razumen človek lahko takoj izprevidi, da je ž njim, ako ga na gotovi način uporabiš, združena smrtna nevarnost. (Tako se ne bode nihče obotavljal, kadar ima s poškodbo na glavi opraviti, katera je bila storjena n. pr. s precej debelim železnim drogom, to orodje smatrati kot tako, s katerim je združena navadno smrtna nevarnost. Drugoč, ko je nekdo par kilo težak kamen vrgel iz ulice skozi zaprto okno v sobo in tako slučajno na postelji ležečega na glavi težko poškodoval, izrekli so zvedenci čisto prav, da takega kamena ni smatrati smrtno nevarnim orodjem. Tudi nožev in drugega zašiljenega orodja smatrati ne moremo brezpogojno za smrtno nevarno orodje. Postopač, doveden ravnokar v prisilno delavnico, sunil je usmiljeno sestro z žepnim nožem ter jo tako neznatno na čelu ranil. Dotični nož je bil skrhani in sploh zelo pomankljiv; 5 cm dolga skrhana ostrina rahlala je zelo v ročaji, nekdanji rt ostrine bil je tumpast in zaokrožen. Oziraje se na to izrekli so zvedenci, da dotični nož ni tako orodje, da je z njegovo uporabo združena navadno smrtna nevarnost.)

Pri drugem vprašanji, je-li namreč za smrtno nevarno spoznano orodje uporabljeno bilo na tak način, da se s tem navadno dovede smrtna nevarnost, treba se ozirati isto tako na smér sunka, kakor tudi na silo, s katero je bilo orodje uporabljeno. Temu vprašanju pritrdimo takrat, kadar je bil sunek, udarec, bodež i. t. d. naperjen na take ustroje, o katerih vsakdo zna, da

so neobhodno potrebni v življenje, tako n. pr. na glavo, vrat, prsi, trebuh; tu se ne bomo ozirali samo na mesto, kjer je poškodba, ampak tudi na smer rane v globočini in sploh na taka znamenja, iz katerih je lahko sklepati na prvotno smer sunkovo, udarčevo i. t. d.; prezirati pa pri tem ne smeš, da je bilo morebiti orodje odklonjeno od prvotne smeri, da je bila torej vsled odklonitve zaprečena smrtnonevarna poškodba, ali pa tudi narobe, da je namreč prvotno na življenju nevažne ustroje namenjeno orodje zadobilo to smer še-le vsled odklonitve. Prvo pripeti se večkrat in sicer tako, da napadenec odvrne udarec ali sunek, da se pravočasno umakne, ali pa tudi tako, da izpodrkuje orodje, bodisi na kosteh, na rebrih i. t. d., bodisi na trdih rečeh, ki spadajo k obleki, ali ki so bile slučajno na prizadetem mestu n. pr. gumbi, zapone, razne reči v žepih i. t. d.

Da je bilo orodje rabljeno z gotovo silo, sklepaš lahko dostikrat iz svojstva dotične poškodbe, ako je n. pr. prodrlo kosti i. t. d., dostikrat pa treba uvaževati reči, katere je moralo orodje prodreti, predno je prišlo do golega, ali reči, katere so orodju zabranile nadaljnji prodér.

Iz zveze lit. a) § 155 kaz. zak. izhaja uže samo po sebi, da je moči gori navedeno vprašanje staviti isto tako pri težkih, kakor pri lahkih poškodbah, da še celo takrat, kadar ni nastala nikaka poškodba.

Lit. b). „Ako je iz poškodbe nastopilo motenje zdravja ali nezmožnost, opravljati svoj poklic najmanj za 30 dnij.“

Razmotrujočim navedene okolnosti, ozirati se je nam na ista načela, o katerih je bil govor pri § 152 kaz. zak., oziroma pri 20dnevnem motenju zdravja in nezmožnosti za poklic.

Lit. c). „Ako je bilo dejanje združeno s posebnimi mukami za poškodovanca.“

Tukaj nima zakon v čislih muk, katere je moral kedo prestatl daljšo dobo po poškodbi n. pr. vsled vnetja ali vsled mučnih operacij, katere je trebalo izvršiti; zakon misli tukaj samo na take muke, katere so bile z dejanjem, torej takrat združene, kadar se je uprav vršil zločin. Ker govori zakon o posebnih mukah, ni nam torej tukaj misliti na bolečine, ki se uže redno družijo z vsako poškodbo, pač pa na take bolečine, ki so nastale vsled

ponovljenega poškodovanja, zvezanega z namenom, da se bolečine množijo in podaljšajo.

Lit. e). „Ako je težka poškodba postala smrtnonevarna.“

Ta določba kaj lahko spravi sodnega zdravnika v zadrego. Po Hofmanu treba se tukaj držati strogo besed zakonovih; označili bodemo torej samo tako poškodbo za smrtnonevarno, vsled katere so se pojavili smrtnonevarni nasledki, to je vsled katere so bila provzročena taka znamenja, da se je bilo bati za življenje poškodovančeve. Kadar ni takih pojavov, takrat pač ni pravega povoda, smatrati poškodbe za smrtnonevarno, četudi je bil prizadet življenju neobhodno potreben ustroj; pojem „smrtnonevarne poškodbe“ tirja namreč vsekakor tudi take pojave. A niti ob takem tolmačenju ne ogne se sodni zdravnik vsikdar zadregam; pojem „smrtnonevaren“ je vsekakor preveč raztezen, vrhu tega se pa tudi ne da natanko določiti, katere pojave bolezni treba smatrati za smrtnonevarne.

V obče voditi mora tukaj zdravnika izkušnja, katero si je drugod pri bolnikih pridobil; označil bode poškodbo samo takrat za smrtnonevarno, ako so nastopili znaki bolezni, po katerih se je bati uže po izkušnji, da preti smrtni izid.

Obtežujoče okolnosti § 156. kaz. zak.

§ 156. kaz. zak.¹ navaja tiste stalne posledice poškodbam, zaradi katerih je odločena najvišja kazen, težka uječa od 5 do 10 let.

Takih navaja zakon:

Lit. a). „Izguba ali trajno oslabiljenje (oslabeledost) govora, vida ali sluha; izguba rodilne zmožnosti, očesa, lehti ali roke, ali pa drugo očitno pohabljenje¹⁾ ali skaženje (onespodobljenje).²⁾“

Izguba ali trajna oslabeledost govora (besede).

Vsakdo zna, kaj je razumeti pod izgubo govora; odveč bi bilo torej tukaj to razmotravati. Pomišljali ne bodemo, bi li še tedaj o izgubi govorili, ako je dotičnik še zmožen z naporom nerazumno

¹⁾ *Verstümmelung.* ²⁾ *Verunstaltung.*

brbljati. Toda jako je raztezen pojem „oslabelost govora“; vsekakor nima zakon tukaj v čislih neznatno motene besede, katera n. pr. izhaja od izgube prednjih zob i. t. d., nego ozira se zakon samo na važne ovire pri govorjenji, katere nastopajo vsled neposredne poškodbe glasotvornih ustrojev¹⁾ (razširjene poškodbe jezika, nebca, sploh ustne dupline, posebno pa jabolka) in nadalje vsled poškodbe onih čutnic, ki so v tesni zvezi s tvoritbo glasa, osobito živca jezičnih mišic²⁾ in vračajočega se živca.³⁾ Prof. Hofman je opazoval tak slučaj. Kmetski fant, s poprej krepkim in zelo nizkim glasom, sunjen je bil z nožem v vrat in sicer na notranjo stran desne mišice kimalke⁴⁾ tako, da je bil dušnik okoli 3 ctm. pod desno polovico kolobarčastega hrustanca⁵⁾ predrtn. Da ni imel poškodovanec prve dni potem niti glasu, no temu čudil se ni nihče, saj bil je dušnik otvorjen. A tudi pozneje, ko se je uže rana zacelila, govoril je dotičnik zelo težavno in hripavo. Po preiskavi dušnika z zrcalom dokazalo se je, da je ohromela desna glasotvornica.⁶⁾ Hofman sklepal je na poškodbo vračajoče se čutnice in akoprem ni zanikaval, da se utegne polagoma to stanje še nekoliko zboljšati, smatral je vender to za stalno oslavljenje govora.

Zanimivo je tudi to, da večkrat nastane vsled poškodbe možganov, osobito spodnjega čelnega (čelesnega) in gorenjega sénčnega zavoja⁷⁾ nezmožnost govorjenja (*aphasia*). Celo vrsto takih slučajev sestavil je Bonafont. Tudi Clarus opisuje pri otrocih pet slučajev aphasije, ki so nastopili vsled poškodb na glavi; med njimi sta dva popolno ozdravela.

Konečno je treba še opomniti, da lahko provzroči tudi hud strah izgubo ali pa oslavljenje besede.

Vselej treba pretehtavati, kako, rekše koliko je moteno govorjenje, osobito pa to, je-li smatrati izgubo ali oslavljenost govora za trajno, ker samo tedaj moči je podvrstiti poškodbo §-u 156, a. Vsekakor postopali bomo pri tem vsikdar zelo oprezno; utemeljeno je namreč uže v naravi patologiških procesov, ki so skoraj vedno vzrok motenju govora, da se le polagoma vrača prejšnji stan.

¹⁾ *Lautbildende Organe.* ²⁾ *Nervus hypoglossus s. loquens* ³⁾ *N. recurrens.*

⁴⁾ *Kopfnicker, m. sternocleido, mastoideus.* ⁵⁾ *Ringknorpel.* ⁶⁾ *Stimmband.* ⁷⁾ *Windung.*

Izguba ali trajna oslabeledost vida.

Ta določba izražena ni povse srečno, ker jo je moči obrniti samo na izgubo ali oslabeledost obeh očes, in vender moramo pod njo vvrstiti uže uničenje ali pokvarjenje vida samo na enem očesi. Pripoznati je namreč zgolj z zdravniškega stališča, da je vid uže takrat zelo oslabljen, ako je jedno oko pokvarjeno. Sicer pa tudi pravniki tolmačijo jednako to določbo, in v zadnjem času dokazala se je istinitost takega tolmačenja tudi s tem, da novi načrt kaz. zak. smatra za „teško poškodbo“, bodisi da je vsled nje ginil vid na obeh očesih ali pa samo na enem očesi. Ker stavi zakon oslabeledost vida v jedno vrsto s popolno izgubo tega čuta, kakor tudi z drugimi v § 156 kaz. zak. navedenimi težkimi posledicami, umevno je, da smemo semkaj prištevati samo take slučaje, kadar je vid prav zelo omejen.

Izguba ali trajna oslabeledost sluha.

Akoprem ni dvomiti, da vsled izgube sluha na enem ušesu splošno oslabi ta čut, pripisavati vender ni moči tej izgubi take važnosti, kakeršno izgubi vida na enem očesi. V čislih ima zakon vsekakor ta čut kot celoto in tudi v novem načrtu govor je samo splošno o sluhu; nikjer se ne dela razlika med sluhom na enem ali obeh ušesih, kakor se je za vid zgodilo. Govorili bodemo tudi tukaj o „oslabeledosti sluha“ po smislu zakona samo takrat, kadar je posluh znatno pokvarjen. V dvomnih slučajih pa bodemo samo lahko razložili, koliko so motene funkcije dotičnega čutila; tako prepustimo sodniku, oziroma porotnikom ali hočejo vvrstiti konkretni slučaj pod alineo *a* §-a 156. kaz. zak. ali pa ne.

Izguba rodilne (zarodne) zmožnosti.

Zakon govori tukaj samo o izgubi rodilne zmožnosti, ne pa tudi, kakor pri govoru, vidu in sluhu, samo o trajni oslabeledosti te zmožnosti. Ako nadalje ne razlikuje zakon izgubljene zmožnosti spoja (zvrševanje poltnega združenja),¹⁾ zmožnosti oplodbe²⁾ (oplojevanja), oziroma spočetja,³⁾ vender ni dvomiti, da treba izgubo katere teh zmožnostij koli označiti za izgubo rodilne zmožnosti.

1) *Potentia coeundi.* 2) *Befruchtungsfähigkeit.* 3) *Conceptionsfähigkeit.*

Kakor znano, pripetě se take poškod be primeroma le redkokrat, vidimo jih največkrat še pri moških, katerih spolovila¹⁾ so pri tepežih in sirovih burkah dostikrat predmet napada; no pa še tukaj nahajajo se le izvanredno take poškodbe, za katerimi (kakor n. pr. izgubo rodnika,²⁾ mude, obtolčenjem mod i. t. d.) prihaja izguba rodilne zmožnosti. Hofman pripoveduje, da je nekoč mlademu možu njegova prejšnja ljubica rodnik čisto odrezala; samo po sebi je razumno, da je bila ta poškodba kot takšna označena, ki je provzročila izgubo rodilne zmožnosti. Še redkeje pripeti se ženskam, da bi izgubile vsled poškodbe rodilno zmožnost. Taka izguba nastati bi mogla tedaj, ako bi se raztrgana ali drugače zelo poškodovana rodnica³⁾ zarasla pozneje zelo razširjeno in neozdravno. Casper Lieman pripoveduje to-le: Mlado deklico napadli so trije hlapci ter jej tako, da so s prsti v rodnico vrtali in jo potem s peskom in kamenjem nagatili, raztrgali presrede⁴⁾ in ustje rodnice⁵⁾ tako zelo, da se je globoka rana dolgotrajno gnojila, a zacelila se še-le vsled plastične operacije, zapustivša zvlačen in razširjen obrunek na presredku. Casper izjavil je pri razpravi, da je deklica sicer še zmožna poltno se družiti in tudi spočeti, da je pa vsled poškodbe izgubila rodilno zmožnost; porodilna zmožnost (porodilnost),⁶⁾ katera je gotovo zelo važnega pomena za žensko plodovitost⁷⁾; trpela je namreč tukaj zelo: pri prvem porodu raztrgal bi se skoraj gotovo obrunek na presredku, a na to bila bi potem ona za vse življenje hudo popačena.

Izguba učesa, lehti ali roke ali očividno pohabljenje ali popačenje.

Akoprem razumemo navadno pod pohabljenjem izgubo celih udov, moremo venderle pod ta pojem po smislu § 156 lit. a kaz. zak. vvrstiti le izgubo važnejših udov telesa ali njegovih večjih delov, osobito okončin, ne pa uže tudi izgube n. pr. jednega prsta ali pa še celo posameznih členov na prstih. Jasno je, da bomo govorili o pohabljenji v smislu zakona tudi uže takrat, kadar vsled poškodbe kak ud ni več za rabo (četudi še ni odločen od trupla); izguba rabnosti lehti, roke i. t. d. ima za poškodo-

¹⁾ *Ge-schlechtsorgane.* ²⁾ *Membrum virile.* ³⁾ *Vagina.* ⁴⁾ *Perineum, Mittelfleisch.* ⁵⁾ *Ostium vaginae, Scheideneingang.* ⁶⁾ *Gebärfähigkeit.* ⁷⁾ *Fruchtbarkeit.*

vanca bolj ali manj ist pomen, kakor izguba, rekše popolno odstranjenje teh udov.

Popačenje definuje Herbst kot studno izpremembo človeške podobe, Liemann pa kot neozdravno izpremembo zunajnosti na delu trupla, da ta izprememba nareja na opazovalca neprijeten in studen vtis. Pri pojmu popačenja gre torej prav za prav za hibo na lepoti, ki je preostala vsled poškodbe, zgolj torej za estetičen moment; presojevanje tega bi se torej smelo prepustiti mirnim srcem tudi nezdravniku, osobito porotnikom; saj gre v prvi vrsti samo za splošen vtis, ki ga je naredil poškodovanec na opazovalca vsled prestane izpremembe v svoji zunajnosti.

Pohabljenje in tudi popačenje mora biti očitno, ker še-le tedaj ju smemo vvrstiti pod lit. a § 156, kaz. zak. Ni moči baš določiti natanko meje, kedaj popačenje ni več očitno, oziroma, kedaj očitno postane; splošno je priporočati, da dotično osobo presojamo oblečeno, a ne slečene, ker le tako je moči uvaževati, je li po poškodbi provzročena izprememba zunajnosti taka, da se na osobi, četudi je opravljena, takoj spozna. Kot primero za očitno popačenje navaja zakon izgubo očesa; v istem smislu označili bomo tudi izguba nosa, razširjene obrunke na obrazu, ki nastanejo tedaj, če se popariš ali opališ, potem očitno šepanje, preostalo po poškodbah spodnjih okrajnin i. t. d. Presojujoč take posledice, ozirati se nam je nadalje tudi na osobo poškodovančevo. Povse jasno je, da imajo obrunki na obrazu, na lehtih ali prsih dekleta ali mlade žene čisto drug pomen, nego li če so pri možkem, indostikrat ne bomo se kar nič obotavljali gotove posledice poškodb označiti pri ženskah za očitno popačenje, česar bi ne storili pri možkih. Vrh tega se nam je, osobito pri posledicah poškodb na obrazu, ozirati na poprejšnje lice, in tako homo obrunke na obrazu mlade osebe presojevali čisto drugače, nego li na obrazu stare ženice ali osebe, katera uže prvotno ni imela baš mičnega obličja.

Lit. b). Vedno bolehanje (hiranje) ali neozdravna bolezen ali omotenje duha brez verjetnega okrevanja.

S tem, da dela zakon te razlike, da ne govori torej splošno o neozdravnih duševnih ali telesnih boleznih kot posebno obte-

žujočih posledicah poškodb, s tem namignil nam je zakon sam, da treba semkaj vvrstiti samo neozdravne bolezni večje važnosti, ne pa splošno vseh neozdravnih bolezij. S pojmom bolehanja ne združujemo običajno samo pojma kronične bolezni, ampak tudi pojem slabosti in onemoglosti, rekše nezmožnosti za uspešno delo in uživanje življenja. Ker govori zakon o trajnem bolehanji, hodi torej semkaj v poštrev samo neozdravno stanje navedene vrste. Kot tako smatrati smemo ohromenje po vsem telesu ali po polovici trupla, katero lahko nastopi po poškodbah glave ali hrbtenjače, ali pa tudi vsled otrovanja; nadalje padavici podobno stanje, potem zoženje dušnikovo ali požiravnikovo, katero nastane vsled (traume) poškodbe v ožjem pomenu ali pa tudi po užitku jedkih tvarin, dalje sečna fistola i. t. d.

Motenje duhá brez verjetnega okrevanja smo razpravljali uže spredaj.

Lit. c). Trajna nezmožnost za poklic. Vse, kar je uže zgoraj bilo povedanega o pojmu „nezmožnosti za poklic“, velja *mutatis mutandis* tudi tukaj; dokaz, da je kedo trajno nezmožen za poklic, ne potrebuje daljšnje razlage.

(Dalje prihodnjič.)

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

Realna sodna pristojnost pa privilegovana sodna pristojnost

V ustni redni pravdi c. k. priv. južne železnice na Dunaji proti Pavlu Fr., posestniku v Gorici, in 27 drugovom, med katerimi je tudi c. k. finančna prokuratura v Gradci za vis. erar, — v tej pravdi zaradi pripoznanja lastninske pravice do polovice fruktifikata zaklada, ki je bil najden dne 7. septembra 1881 na Pragerskem, ugovarjala je c. k. finančna prokuratura v Gradci, da c. k. okrajno sodišče v Slovenski Bistrici ni pristojno. Sodišče pa je ta ugovor odbilo in c. k. finančno prokuraturo v Gradci obsodilo, da mora c. k. priv. južni železnici povrniti stroške incidenčne pravde.

R a z l o g i :

Kakor tožnica pripoveduje, toženci so dne 7. septembra 1881, ko se je železnična proga pri Pragerskem prestavljala in zemlja v ta namen prekopala, našli mnogo inozemskega kovanega denarja in sicer zlatov največ angleške in ameriksanske kovi. Ti zlati so bili v zemlji zakopani. Dne 9. septembra 1881 pride na lice mesta sodna komisija in ta še najde 5 angleških sovereigns. Najprvo je nastal sum, da se je godilo tukaj kako hudodelstvo. Kazenske poizvedbe pa so ostale brez vspeha, in ko se je kazensko postopanje ustavilo, pošljejo peneze občinskemu predstojniku na spodnjo Poljskavo, v čigar področji leži postaja Pragersko, in ta jih zamenja pri ekskomptni banki v Mariboru. Po odbitih stroških zamenitve naloži se denar v slovenje-bistriški okrajni hranilnici; vložna knjižica št. 4619/4639 pa se deponuje pri c. k. okrajnem sodišči v Slov. Bistrici pod oznamenilom „Masse Gemeinde Unter-Pulsgau, zv. XVI., Fol. 381.“

C. k. priv. južna železnica trdi, da so ti kovani novci bili zaklad, čigar polovica, oziroma polovica njegovega fruktifikata pripada njej kot lastnici prostora, na katerem so se penezi našli. Pristojnost sodišča v Slovenski Bistrici izvaja tožiteljica iz določila § 54. ces. pat. z dne 20. novembra 1852, drž. zak. št. 251.

Izmed tožencev nobeden ni ugovarjal zoper pristojnost imenovanega c. k. okrajnega sodišča. Jedinna c. k. finančna prokuratura v ime vis. erarja ugovarja, da to sodišče ni pristojno, in sicer, ker 1. predmet tožbi ni nikaka stvarna pravica do premične reči; tu je z ozirom na § 386 obč. drž. zak. trditi: *res nullius cedit occupanti*; lastninsko pravico pridobi najdec in okupant; razmerje med njim in lastnikom zemlje je povse obligatorno. Obligatorne zahteve pa je iztoževati le pri personalni inštanci; tukaj torej, ako se ozir vzame na prvotožnega Pavla Fr., ki stanuje v Spodnji Gorici okraja Mariborskega des. breg, spada stvar pred c. k. okrajno sodišče v Mariboru des. breg; če se pa ozir jemlje na c. k. naredbo z dne 12. maja 1852, št. 112 drž. zak., po kateri je c. k. finančno prokuraturo imenovati kot prvotoženko, onda spada stvar po § 14. lit. b) zgoraj omenjenega patenta pred sodni dvor I. inštanice.

Ta argumentacija c. k. finančne prokurate je ničeva; vprašanje, obstoji li med dotičnimi osobami stvarno ali samo obligatorno pravno razmerje, spada namreč v meritorni del glavne razprave in se torej v

ncidenčnem postopanju ne da razmotrivati; a poudariti je tudi, da tukaj gre, kar oba dela pripoznata, le za to, v kakem razmerji sta vdeležena glede na fruktifikat najdenih penězov, t. j., v kakem razmerji sta vdeležena pri hranilnični knjižici. Po § 371. obč. drž. zak. niso sicer premičnine, ki jih ni moči po znamenjih razlikovati, predmet lastninski tožbi, razun če še pristopajo take okolnosti, s katerimi tožnik more dokazati svojo lastninsko pravico in ki je oziraje se nanje, toženec moral vedeti, da ni imel pravice prisvojiti si takih rečij. Postanek omenjenega fruktifikata pa je gotovo smatrati za takšno posebno okolnost, da si z ozirom na njo tožiteljica lahko prisvaja alikvotni del lastnine, če bi se tudi preziralo čisto zunanje znamenje te premičnine, to namreč, da ima hranilnična knjižica razločno matematično številko, tako da je razlika v primeri z drugimi vložnimi knjižicami popolnoma jasna in preglatna.

Nadalje toženka odklanja pristojnost tega c. k. okrajnega sodišča, ker je 2. v tožbi nekako skrito vmešano tudi vprašanje lastninske pravice do železnice, ki je bila svoj čas južna državna železnica, vprašanje, ki je jako kočljivo in sporno. Toženka je uže dne 15. julija 1885 za slučaj, ako se bodo ti najdeni penezi kot zaklad smatrali, polovico fruktifikata reklamovala za vis. erar kot lastnika zemlje, kjer so bili kovani denarji najdeni, pripisujoč si ob jednom izključno lastnino do 5 sovereigns, katere je našla sodna komisija. Toženka le-tó še danes zahteva. Razmotravanje tega ugovora prejudikuje tudi glavni meritorni razsodbi, in torej ga tukaj ni moči v poštev jemati.

Razun tega nista samo c. k. priv. južna železnica in c. k. finančna prokuratura v imenu vis. erarja, nego je tudi precejšnje število drugih oseb vdeleženih pri tožbi, katerih vprašanje o lastninski pravici do železnice kar nič ne zanima.

Ugovor zoper pristojnost je torej bilo kot neopravičen zavrni.

C. k. finančne prokureture apelacijo je c. k. višje deželno sodišče v Gradci zavrglo, a potrdilo razsodbo prvega sodnika, to pa iz nastopnih

r a z l o g o v :

Vprašanje, se li s to tožbo zahteva stvarna pravica ali pa samo obligatorna zaveza, rešiti je v smislu prve alternative.

Uvaževati je, da gre za izdajo depozita in da je moči hranilnične knjižice, če tudi so po svoji naravi dolžna pisma, glaseča se na

ime imetnikovo, in če tudi za njihov prenos in promet velja določilo § 1393. obč. drž. zak., vendarle vindikovati, uže zaradi tega, ker se po številki in imenu razlikujejo druga od druge.

Za vprašanje o pristojnosti je vsekakor ono gledališče v poštveh jemati, katero tožiteljica v tožbi zastopa, to namreč, da se postopa kot z zakladom s penezi, ki so bili l. 1881. na Pragerskem najdeni. Dotična hranilnična knjižica le nadomeščuje najdbo; ni torej prezirati postanka hranilnične knjižice. Po § 399. obč. drž. zak. in dvorne pis. dekretu z dne 16. junija 1846 je razdeliti zaklad med tistim, ki ga najde, in med lastnikom zemlje; iz tega izhaja, da lastnik zemlje zadobi stvarno pravo do reči same, ne le obligatorne zahteve, naj se mu povrne polovica vrednosti. Ugovor zoper pristojnost, ki ga c. k. finančna prokuratura iz tega preudarka zasleduje in v veljavo spraviti skuša, ni opravičen; tožiteljica je imela vsekakor pravico, kompetentnost sodišča izvajati iz določila § 54 zgoraj omenjenega patenta.

C. k. finančna prokuratura sklicuje se dalje na to, da ima po § 14. lit. b) omenjenega patenta privilegovano sodno stanje; po tem določilu spada razsoja tožeb, proti fiskusu naperjenih, ako nimajo posebnega sodišča, ako ne spadajo v obseg kavzalne pristojnosti ali pa realne inštanice, pred sodni dvor prve inštanice, in to po § 33. zgoraj navedenega patenta takrat, kadar se pristojnost določuje po stanovanjski, pred tisti sodni dvor prve inštanice, v čigar področji je uradni sedež c. k. finančne prokureture.

Nastane torej vprašanje, obvelja li privilegovano sodno stanje fiskusa po § 14. lit. b) jur. n. tudi takrat, če realna sodna pristojnost, na katero se tožiteljica opira, ni izključiva, kakor n. pr. v slučajih § 52. jur. n., nego samo na izvoljo dana (elektivna), kakor v slučajih § 54. jur. n. Zakon rabi v § 14. lit. b) zgoraj navedenega patenta izraz „spadajo“, v izvirniku „angehören“. Pravdo pa je pred sodišče spadajočo uže po besedi takrat smatrati, če jo je smeti pred dotično sodišče spraviti in če je ni moči zavrniti zaradi nepristojnosti. Zakonodavec v § 54. jur. n. ni volilne pravice tožiteljeve storil ožje; nasprotno je smatrati privilegovano sodno stanje fiskusovo po smislu § 14. jur. n. samo za izjemo nasproti obćemu vodilu; to privilegovano sodno stanje se torej takrat ne da vveljaviti, kadar realno sodno stanje bodi si vsled imperativnega zákonskega določila, bodi si vsled volilne pravice tožiteljeve, stopi v veljavo.

Ker pa zakonodavec ni na dalje razlikoval, odpade li eksemptno sodno stanje fiskusovo samo takrat, če je realno sodišče pristojno vsled imperativnega zakonskega določila ali pa tudi takrat, če se snuje pristojno vsled volilne pravice tožiteljeve, torej tudi sodniku ni moči te razlike razmotrivati brez škode tožiteljevi volilni pravici.

Tudi ni umestno, če se c. k. finančna prokuratura sklicuje na ces. naredbo z dne 12. maja 1852 drž. zak. št. 112; fiskus tukaj ni glavni dolžnik; iz tožbe, kakor uže zgoraj omenjeno, nikakor ne izhaja, da je fiskus tukaj tožen kot lastnik zemlji. To mnenje si finančna prokuratura v svojo obrano sama stavi za podlogo; fiskus je tožen samo kot najdec, ker je sodna komisija po državnih organih tudi našla nekaj — in to primerno jako majhen del — penezov.

Ker pa nobeden zakon ne določuje, da je c. k. finančno prokuraturo kot pasivno pravdno družico vselej in na vsak način imenovati na prvem mestu, ker fiskus po besedah tožbe ni glavni dolžnik, zategadelj tudi ni smeti volilne pravice tožiteljičine z ozirom na to, katerega izmed tožencev hoče postaviti na prvo mesto, še bolj omejiti.

Ugovor zoper pristojnost z ozirom na privilegovano sodno stanje c. k. finančne prokurate torej tudi nima smisla.

Na dalje ugovarja c. k. finančna prokuratura, da c. k. sodišče v Slov. Bistrici zaradi tega ni pristojno, ker se vprašanje glede železniške zemlje ne da rešiti pri okrajnem sodišči, kakor to nedvojbeno izhaja iz določil § 52. jur. n. in § 11. zakona z dne 19. maja 1874 drž. zak. št. 70.

Rešitev tega vprašanja dognati se pa s tožbo tudi ni nameravalo; to vprašanje ni predmet tožbi. Rešitev vprašanja o pristojnosti zavisi, kar se tiče predmeta tožbenega, le od onega objekta, ki se v prošnji tožbe zahteva. Ta objekt pa je sedaj le fruktifikat realizovanih penezov, nikakor pa ne lastninska pravica do železniške zemlje. Vse jedno je, če tožiteljica stavi v tožbi petit kot lastnica železniške zemlje; sodnik bodo še le, meritorno rešujoč, vprašanje, obvelja li ta pogoj, moral pretresati in razsojati. Na določitev pristojnosti z ozirom na neposredni predmet tožbe to vprašanje nima nobenega odločilnega vpliva.

Razsodbo prvega sodnika je torej bilo potrditi.

(Do najvišjega sodišča stvar ni prišla.)

A. Brumen.

Kazensko pravo.

Zanimivejše razsodbe v obrano zakona (§ 33. in 292. kaz. pr. r.) *)

VIII.

K § 320. lit. e in § 461. kaz. zak.

(Konec.)

Vsled priziva Aleksandra Be.-a proti izreku gledé krivde in kazni prišli so spisi do c. kr. deželnega sodišča kot prizivne inštancije o prestopkih, ki je z razsodbo z dne 18. januvarija št. 10/666 priziv Aleksandra Be.-a zavrnilo, Franceta Bo.-a pa uporabivši § 477. kaz. pr. r. oprostilo obtožbe zaradi prestopka § 320. e. kaz. zak. po § 259. št. 3^a kaz. pr. r.

Prizivno sodišče drži se nazora, da dejanje Aleksandra Be.-a ne utemeljuje prestopka po §§ 5. in 320. lit. e. kaz. zak., nego prestopok po §§ 461 in 197. kaz. zak., a ne izpreminja prvosodne razsodbe, češ, ker bi Be. bil zapadel gorši kazni, ako bi se bil uporabil zadnje imenovani zakon.

Različni svoj nazor o kvalifikaciji celega dejanja, ki se je za Aleks. Be.-a dognalo, utemeljuje prizivno sodišče takole: „S svojo napačno izpovedbo hotel je Aleks. Be. c. kr. okrajno glavarstvo v Kranji premotiti gledé vprašanja, ali ima France Bo. pravico, samostojno opravljati mizarski obrt, ali ne; obtoženec je torej nameraval državo — kajti c. kr. okrajno glavarstvo je organ državne oblasti — z lažnjivimi izpovedbami oškodovati v njeni pravici zákonski izvajati obrtni red in kolikor moči zabraniti, da se državljani ne odtegujejo predpisom obrtnega reda.“

Ko je prvi sodnik to dejanje Aleks. Be.-a podvrgel določilu § 320 e. kaz. zak. storil je ničnost po § 281, št. 10 kaz. pr. r., kajti § 320 lit. e. kaz. zak. govori o „krivi prijavi“, toraj o napačnih povedbah glede stanu ali osebnih odnošajev, s katerimi je javno nadzorstvo moči premotiti, to kazensko določilo ima torej le namen državnim političnim oblastim omogočevati zvrševanje te naloge, da nadzorujejo gibanje prebivalstva ter da imajo pregled po stanu, številu, stanovanju državljanov, itd. — Prestopek po § 320 e. kaz. zak. zakrivi torej le tist, ki kruši policijsko nadzorno pravico državnih (politiških) oblastij. Tega Aleks. Be. ni storil, nego hotel je oškodovati pravico države ter v po-

sebnem slučaju zabraniti izvajanje obrtnega reda. Lažnjiva pričevanja v takih preiskavah političnih oblastij, pri katerih gre za državne interese druge baže, nego li za javno nadzorstvo, so sleparije po § 197. kaz. zak. in kaznovati jih je po § 461. kaz. zak., če se nameravana ali provzročena škoda ceniti ne da.

Oproščenje Franceta Bo. od obtožbe se utemeljuje s tem, da ta po mislih sodnega dvora nobenega kaznjivega dejanja storil ni, kajti on se je le kot obtoženec zagovarjal. Če pa neresničen zagovor niti pri hudodelstvih ni kaznjiv, tudi Bo. nobeni kazni ni podvržen, če se je zaradi prestopka proti obrtnemu redu krivo zagovarjal. — Dalje da ni dokazano, in da tudi prvi sodnik ni vzel za dokazano, da bi bil Bo. Aleks. Be-a navodil k krivi izpovedbi, nego je baš nasprotno misliti, da je Aleks. Be. provzročil celo nakano. Dana da je torej po uporabi § 320. lit. e. kaz. zak. na nekaznjivo dejanje ničnost § 281., št. 9. a. kaz. pr. r.“ — Pomotna gledé prava se kaže sodba prizivne inštanije v onem delu, s katerim je France Bo. obtožbe bil oproščen.

Ker se ravnanje Bo-evo le tedaj dá prav presoditi, če se delovanje Aleks. Be-a, s katerim je ono Bo-evo kar najtesneje spojeno, tako razmišlja, kakor to zakonu odgovarja, gre najprej razpravljati kvalifikacijo dejanja, ki pada na Aleks. Be.-a. Mnenje prizivnega sodišča, da se kriva izpovedba, ki jo je Be. v korist Bo-evo storil v kazenskem postopanju proti Bo.-u pri okrajnem glavarstvu v Kranji, ne kaže kot prestopok po § 320. lit. e. kaz. zak., ampak kot prestopok goljufije po § 461. kaz. zak., je odobriti.

Če tudi se po § 320. lit. e. kaz. zak. podana kazensko-pravna zaščita ne omejuje na krive izpovedbe pred policijskimi oblastmi, ampak po besedah zakona obsega vse krive povedbe (o tam omenjenih odnošajih), ki se podajajo policiji ali sicer kaki državni ali občinski oblasti, torej posebno tudi obrtni oblasti, se mora vendar na drugi strani tudi z ozirom na besede § 320. kaz. zak. v celoti in na pripadajočo marginalno rubriko (napis), potem še posebno na vsebino in zgodovino postanka § 320. lit. e. kaz. zak. — ki odgovarja § 78. lit. e. kazenskega zakona o težkih policijskih prestopkih iz leta 1803., in dodatkom, ukrenenim z dekretom dvorne pisarne z dné 26. marca 1833, št. 6428, — pripoznati, da če § 320. lit. e. kaz. zak. govori o krivih povedbah, ki jih kdo v svojem imenu, o svojem stanu, o svojem rojstnem kraju, ali sicer o svojih osebnih odnošajih poda na tak način, da je po tem lahko premotiti javno nadzorstvo, izvaja

se iz tega dvoje zaključkov. Prvi, da pridejo v poštev le take krive povedbe, ki jih podajalec podaja le o svojih odnošajih; drugi, da sme storilcu biti jedino ta namen, premotiti javno nadzorstvo (namen, ki po § 320. lit. e. kaz. zak. niti ni treba, da je združen z dejanjem), nikakor pa ne dalje segajoč namen škodovati.

Če torej gledé Aleks. Be.-a z uprav razloženih gledišč preudarjamo dognano dejansko celoto, kaže se, da iz dvojnega razloga §-a 320. lit. e. na-njo ni bilo moči uporabiti: ker se Be.-ove izpovedbe niso tikale njegovih svojih odnošajev, je ampak on le kot priča pred oblastjo poudaril Bo.-eve krive povedbe; in potem, ker takrat, ko je Be. podal svoje povedbe, ni šlo, ali vsaj se ni šlo izključno le za poizvedbo o tistem službenem odnošaji s stališča obrtno-policijskega nadzorstva, v katerem je Bo. trdil, da stoji napram K.-u, in je okrajno glavarstvo le nameravalo uporabiti proti Bo.-u svojo kazensko oblast zaradi neprijavljenega pečanja z mizarskim obrtom. — Pri Be.-u torej ni bila samo premotitev javne oblasti in njene pravice do nadzorstva, — ki jo izključno brani § 320. lit. e. kaz. zak., — ampak mnogo dalje segajoči namen škodovati, naperjen proti neovirani uporabi kazenske polnemoči politične okrajne oblasti kateri je naloženo kaznovati prestopke obrtnega reda. — In zato se kaže popolnoma zakonito mnenje prizivnega sodišča, ki je v dejanji obtoženega Be.-a spoznalo prestopke § 461. kaz. zak., a od I. inštancije uporabljeni § 320. lit. e. kaz. zak. bil je obtožencu neopravičeno mil. Da ima v sebi krivo pričevanje, zgodilo se pred civilnim ali pred kazenskim sodnikom, ali pred drugo javno oblastjo, splošne znake goljufije (§ 197. kaz. zak.), po avstrijskem pravu ne more biti dvomno, saj § 199. a kaz. zak. krivo pričevanje (pod prisego in brez prisege), če je podano pred sodiščem, pod uveti § 197. kaz. zak. označuje kot hudodelstvo goljufije, in krivo pričevanje po avstr. pravu je torej le kvalifikovana vrsta goljufije. In res so v krivem pričevanju, bodi podano pred sodiščem ali pred drugo javno oblastjo, — vsi znaki zvičajnega, v premotitev namenjenega dejanja, da se oškoduje država v njenih pravicah. Pri sodnem krivem pričevanju je kot objekt v nevarnosti pravosodje državno v ožjem pomenu, pri krivem pričevanju pred upravno oblastjo pa državna uprava, odnosno judikatura dotične upravne oblasti. — Zgol zaradi pozitivne zakonove naredbe je tako, da naš kazenski zakon iz cele skupine krivih pričevanj jedino le poudarja sodna (pač le zaradi njihove večje nevarnosti), proglašujoč jih kot hudodelstvo iz kakovosti dejanja. Druga, ne tako kvalifikovana kriva pričevanja, tako

obtoženčeva se tako vrščujejo med nekvalifikovane slučaje goljufije, ki jih je kot prestopke kaznovati po §§ 205. in 461. kaz. zak. (v le-teh se izrecno tudi navaja § 199 kaz. zak.), če se z ozirom na znesek ne izkažejo kot hudodelstvo po § 200. kaz. zak. Če pa je prizivno sodišče po pravici spoznalo, da je Aleks. Be. prav za prav zapadel kazni po § 461. oz. 460. kaz. zak., in če se obsodba prvega sodnika le zato ni izprementla, ker je bil obtoženec vsled uporabe § 320. lit. e. kaz. zak. premilo sojen in ni bilo priziva javnega obtožitelja, — ni pa bilo opravičeno oprostiti od obtožbe soobtoženca Franceta Bo.-a. Razmišljanje, da Bo., ker je bil zaslišan kot obtoženec, ni bil zavezan povedati resnice pred politično kazensko oblastjo, ne ustvarja zadostne osnove za obtoženčevo oproščenje, ker na Bo.-a ne pade samo to, da je pred javno oblastjo kot okrivljenec krivo izpovedal, ampak tudi (kakor je I. inštancija s pravokrepnim, ker nepobijanym razsodilom dognala) to, da se je z Be.-om poprej bil dogovoril o krivih pričevanjih, ki jih je le-ta imel podati pred okrajnim glavarstvom, in je na podlogi tega dogovora podal one krive izpovedbe (v svoji reči), ki jih je potem Be. kot priča resnične potrdil. Ta dognana dejanja utemeljujejo brez dvojbe sokrivdo po § 5 kaz. zak. obtoženega Bo.-a pri prestopku po § 461 kaz. zak. padajočem na obtoženega Bo.-a; po prizivnem sodišču poudarjana okolnost, da ni Bo. navel Be.-a k krivemu pričevanju, ampak da je Be. intelektualni prouzročitelj dejanja, brani le obsojati Bo.-a, ker bi si bil iskal krivega pričevanja, nikakor pa ne oprošča Bo.-a, da bi se mu po splošnih normah § 5 kaz. zak. ne mogla všteti sokrivda pri krivem pričevanju, podanem od Be.-a, kar je dognal prvi sodnik. Ker je torej Bo.-a s pravo uporabo zakona (§§ 5., 461., 460. kaz. zak.) bilo ostreje soditi, nego se je v resnici zgodilo, ko se je proti njemu po I. inštanciji uporabil § 320 lit. e kaz. zak., tudi ni bil dan slučaj § 477. kaz. pr. r., in oproščenje Bo.-a, ki ga je prizivno sodišče izreklo, nasprotuje zakonu. Po § 292. kaz. pr. r. je le-ta izrek brez vpliva na obtoženca Franceta Bo.-a.

Male pripomnje

k načrtu občinskega reda in deloma občinskega volilnega reda za vojvodino kranjsko, ki je vis. deželnemu zboru v pretres izročen.

(Dopis.)

K § 2. št. 6. na konci naj se še dostavi: „in zabraniti, da se ne berači.“ — Pri § 8. v 2. odst. naj bi se po 12. vrstili besedi: „če in“. — V § 17. naj bi se v napisu po piki pripisali besedi: „Izdeželno pravo“. — K § 25. naj bi se to le dodalo: „kateri odbor sestoja iz voljenih in takih članov, ki so ne da bi bili voljeni, vanj vstopili (virilni glas § 29.).“ — V § 33. št. 2. za besedo „služabniki“ naj bi se reklo: „in javni poslonoše“ na konci pa: „s privolitvijo občinskega odbora lahko vsak član občinskega zastopa odloži svojo službo.“ —

K § 34. pripomnjam, da bi s političnega in narodnogospodarskega stališča koristnejše bilo, voliti. odbor in starejšinstvo (kakor do zdaj) le na tri leta: saj občinske volitve gmotno ne stoje skoro ničesar, k večjemu le malo časa ali denarja, vendar pa je dobro, če se volitev večkrat ponovi, saj pridni in zaupanja vredni možje bodo vsekakor zopet voljeni; z druge strani pa občinskemu zastopu ni tako važnih in dolgotrajnih rečij pretresovati in sklepati, kakor n. pr. deželnemu ali državnemu zboru, da mu namreč ne bi bilo možno v treh letih izgotoviti svojih rečij. Prav iz teh in enakih razlogov bi k § 32. obč. reda, odnosno §§ 39., 40. in 46. obč. volil. reda bilo dodati: „Za župana in predsednika smeti je iste osebe voliti le pri dveh neposredno zaporedoma si sledečih volitvah z nadpolovično večino zakonski potrebnih glasov; pri tretji za njima z dvema tretjinama in pri četrti volitvi s tremi četrtinami glasov; vsaka neposredno še za tem sledeča izvolitev prejšnjega štiridobnega (12letnega) župana (nadžupana) in predsednika je vsekakor neveljavna; in če prejšnji letni računi niso redno in v pravem času storjeni in po zakonu odobreni, je volitev (pravica voljenosti) krivca pri vsaki naslednji volitvi v odbor, torej tudi v starejšinstvo neveljavna, a krivec izgubi tudi volitveno pravico. S temi naredbami bi se preprečila pre naglica pri volitvah, svojta in pa tudi zelo navadni nered v gospodarstvu z občinsko imovino. —

V § 52. odst. 3. naj bi se k koncu dodalo: „vender ne v dobi, za katero so se službi odrekli.“ — § 53. v 1. odst. naj se reče: „vender ne v gostilnicah“ in v 5. odst.: „osem“ mesto „štirinajst dni.“ — Pri § 65. na konci naj bi se pripisale besede: „marveč ima to pravico občinski odbor,“ da je bolj umevno. — V § 87. odst. 2. naj bi se določil rok „štirinajst dni“ v katerem mora občinski glavar izprositi si dovolitve občinskega odbora. — Pri § 92. po napisu bi kazalo pridejati besede: „in posebne kraje“ in v istem zadnjem odstavku naj bi se beseda: „posebni“, vrstila vedno pred besedo „kraj“ (§ 93.). — V § 100. v 4. odst. naj bi po besedi: „istočasno“ stali besedi „za ta iste“. — Besede: „Pod- in nadžupan, politična deželna, politična okrajna oblast“ naj bi se vedno dosledno rabile samo v teh oblikah, ne pa tudi v drugih. — K § 93.: Besede: „Priklade (prineski), naklade (namet) in davščine“ je rabiti vedno zâkonskim pojmom primerno.

A. Kupljen.

Književna poročila.

— (*Kazenski zakon o hudodelstvih, pregreških in prestopkih z dné 27. maja 1852 št. 117 drž. zakonika z dodanim tiskovnim zakonom z dné 17. decembra 1862 št. 6 d. z. ex 1863 in drugimi novejšimi zakoni kazensko-pravnega obsega.* I. natis. V Ljubljani 1889. Izdalo društvo „Pravnik“ v Ljubljani. Natisnila in založila „Národna Tiskarna“.

Vsakdo ugame uže prvi hip, da je to delo prvi zvezek „zbirke slovenskih zakonov“, katero je obljubilo društvo „Pravnik“ spraviti počasi na svitlo. Res je to po vsebini in obliki pričetni oddelek slovenskega „Manza“, katerega smo uže živo pogrešali in davno zaželeli v slovenski pravni praksi. Materijalno-pravni kazenski zakoni ter ukazi so le-tu vestno zbrani, lično in priročno urejeni, kar je neizogibno potrebno za hitro in točno rabo. Gospod pisatelj dr. Jakob Kavčič pa, ki je gradivo velezaslužno zbral, dodal je na posameznih krajih načelno-važne odločbe vrhovnega sodišča, in je torej tudi na to stran ta slovenska priročnica kolikor treba popolna in dovršena. Za danes, ko je nam delo komaj došlo izpod tiska, naglašamo le, da je začetek „slovenski zbirki zakonov“ s tem delom prav srečen ter budeč nadejo, da bomo Slovenci v kratkem imeli zbirko zakonov, ki nas bode zadostno podpirala v točnem slovenskem uradovanji. In zato tudi nič ne dvomimo, da bodo pravniki naši hitro segli po tem zvezku ter ga potem rabili v svoji praksi. Naroča se v „Národni Tiskarni“ v Ljubljani, ki je vse to podjetje založila, in jeden izvod st. ji le 3 gld., oziroma po pošti 15 kr. več, dasi je trdo vezan v črno platno in obsežen 452 stranih na lepem papirji.

— *Mjesečnik* (pravničkoga društva u Zagrebu) prinaša v 8. letošnjem broji za avgust mesec: Milan Rojc: Crtica o bipnotizmu, sugestiji i somnambulizmu prama kaznenom pravu. (Konac.) — Dr. A. Salaj: Može li se zadruha bez likvidacije pretvoriti u dioničarsko društvo? — St. Popović: Zla nakana, dolus, culpa i odnošaj osude prama obtužbi. — §§.: Mjestni sudovi. — S Kocian: Crtice iz financijalne i upravne juditature. (Konac). — Pravosudje: A Gradjansko. B. Kazneno. C. Upravno. — Književnost. — Viestnik.

— *Financijski list* za Hrvatsku i Slavoniju.

Pod tem naslovom dobé Hrvatje nov strokoven list, ki bode v 1. dan oktobra t. l. počenši izhajal vsak mesec po dvakrat. Namen mu je priobčevati vse finančne zakone, ministerske naredbe in načelne odločbe fin.-upravnega sodišča, katere prinaša tudi madjarski podobni list „Penzügyi-Közlöny“. Uredništvo je finančno ministerstvo izročilo minist. perovodji g. Samuelu Kocijanu ter fin. tajnikoma gg. Filipu Peroku in Franju Serežanu. Naročnino, 2 gld. na leto, je pošiljati g. Filipu Peroku, finančnemu tajniku v Zagrebu.

— *Prilozi statistici ratarske produkcije godinâ 1885—1887 u kralj. Hrvatskoj i Slavoniji*. (Beiträge zur Statistik der landwirthschaftlichen Production Kroatiens und Slavoniens in den Jahren 1885—1887) Priredio ih Milovan Zoričić, predstojnik statističkoga urada, a izdao statistički ured kr. hrv.-slav.-dalm. zem. vlade. Zagreb 1889. Str. XXXIV. i 176 in folio.

To je XIV. publikacija hrvatskega statističnega urada in važna vsakemu, ki se zanima za poljedelsko produkcijo na Hrvatskem.

— *Právník*. (Vydává Právnická Jednota v Praze.) Vsebina sešitka za julij mesec XIII.: Obecný majetkový zákoník pro knížectví Černé Hory. Přednáška dra. J. Růžička. — Praktické případy. — Denník. — XIV.: O otvorech ve zdi požárové. Podává dr. A. Dokupil. — Zprávy o týdenních schůzích Pravn. Jednoty v Praze. — Denník.

— Vsebina sešitka za avgust mesec XV: Poznámý o knihovním drobení usedlosti. Podává dr. V. Perek. — Praktické případy. — Zprávy o schůzích Právnické Jednoty Moravské. — Denník. — Konkursy. — XVI: Ještě slovo o pojmu plodu uměleckého v smyslu §. 4. tisk. zák. ze dne 17. prosince 1862 č. 6. ř. z. Od dra. Fr. Matyáše. — Praktické případy. — Denník.

— *Časopis pravnička*. (Izdavajo dr. K. Levickij, dr. A. Gorbačevskij in dr. E. Olesnickij v Levovu.) Vsebina št. 9. za avgust: Dešto pro novij zakon gromadskij dlja 30 boljših mest galickih i jeho stanovište v sisteme krajevogo zakonodavstva gromadskogo. Dr. Ant. Gorbačevskij. — Rozporjadženje ministerstva pravosudija. — Praktika sudova.

— *Juridičesko spisanie*. (Izdavajo P. Iv. Dančov, G. Zgurev i A. Kableškov v Sofiji.) Vsebina knjige XII. za avgust mesec: I. Po novija zakonoprojekt za nastojništvo (Dr. Dančov). II. Kompetentnost na sodilišča v otnošenje inostraniite podannici, kojito ne se polzuvat v Bolgarija, ot pravata na kapitula-ciite (J. D. Selveli.) III. Nekolko dumi po našata sledstvenna čast i spomagatelnite i organi (dalje). IV. Za logičeskij način na telkuvaineto na zakonite. V. Pisma polučeni v redakcijata. VI. Praktičeski slučai. VII. Razni. VIII. Knjižovni izvestija.

— *Le mouvement agraire dans la péninsule des Balkans — l'Angleterre et ses colonies — la plaine Saxonne — les 'Etats-Unis.* R. Meyer et G. Ardant. Paris 1889, Retaux — Bray.

Kakor uže naslov pové, predmet tej knjigi je dandanes jako pereče agrarno vprašanje, ki stresa socijalno življenje vseh narodov od severa do juga, od vzhoda do zapada. Prvo poglavje peča se z balkanskim poluotokom. Slikajo se nam z lepimi historičnimi bojami neke danje imovinsko- in rodbinsko-pravne razmere jugoslovanskih narodov. To poglavje obsega naslednje §§: Slovani in Byzanc. — Doba nezavisnosti. — Zadruga. — Otomanska osvojitev ter njene socijalne posledice. — Turški imovinsko-pravni red — Jugoslovani po dobi nezavisnosti (a) Srbija, b) Vojaška granica, c) Črna gora, d) Hrvatska, Slavonija in vojvodina Srbska, e) Bosna, f) Dalmacija, g) Bolgarska, h) Rumunija). — Na konci tega poglavja podajajo nam „notes“ vire, iz katerih sta pisatelja zajemala. Med njimi je z mnogimi doslovnimi citati zakonik carja Štefana Dušana, črnogorski zakonik iz leta 1855., srbski iz 1844 leta, zakon za Vojaško granico iz leta 1807., pregledan 1850, novi črnogorski zakonik in mnogo gradiva raznih imenitnih pisateljev (Guérin, Demelić, Laveleye), tako da so te „notes“ skoraj še bolj zanimive, nego li tekst sam. — Drugo poglavje (Anglija in njene kolonije) ima te-le oddelke: Dežele Galcev. — Skotska. — Velika Britanija (a) doba anglo-saksonska, b) normanska. c) zlata doba male imovine, d) osnova latifundij in poizgubitev male imovine, e) agrarno gibanje v Angliji. — Agrarno vprašanje v angleških kolonijah (a) Indija, b) Kanada). — Tudi za tem poglavjem je mnogo „notes“, v katerih so izvirni podatki iz raznih zakonikov, zakonov in pisateljev. — Saksonska raván pride na vrsto v tretjem poglavji, ki je razdeljeno tako-le: Prvotna rodovina (*famille souche*, Stammfamilie), nje zgodovina in ustanovitev. — Agrarno gibanje v Hanovru in novi dedinski zakon. — Agrarno gibanje na Westfalskem in njega vspehi. — „Notes“. — Četrto in zadnje poglavje govori o Zjedinjenih državah, razkazujoč stanje agrarnega vprašanja v teh deželah. —

Knjigo smemo toplo priporočati posebno gledé na prvo poglavje, v katerem najde slovenski jurist mnogo velezanimivega gradiva s pravno vsebino.

Drobne vesti.

— (Iz kronike društva „Pravnika“.) Na prihodnjem društvenem shodu, ki bode še ta mesec, predaval bo društv. odb. gosp. dr. A. Ferjančič „o novem kazenskem zakonu.“

(Osobne vesti.) Najvišje priznanje izrečeno je Fr. Kočevanju, predsedniku c. k. dež. sod. v Ljubljani, ter dr. Fr. pl. Myliusu, predsedniku c. k. dež. sod. v Celovci, glede na njihovo vspešno in skrbno vodstvo pri sestavljanji novih zemljiških knjig — Imenovani so: c. k. okrajni sodnik v Kamniku G. Schneditz c. k. dež. sodišča svetnikom v Ljubljani; ravnatelj kaznilnice

v Ljubljani A. Markovič višjim ravnateljem kaznilnice v Mariboru; fin. koncipist dr. J. Mrak finanč. komisarjem, zač. okr. komisar dr. A. grof Schaffgotsch stalnim okr. komisarjem, vladni koncipist St. Lapajne zač. okr. komisarjem, zač. vladni koncipist Anton Klein stalnim vladnim koncipistom, konceptni praktikant V. Haas zač. vladnim koncipistom, konceptni praktikant J. Konschegg finanč. koncipistom — vsi na Kranjskem; c. kr. kancelist na Ptuiju Anton Spindler c. kr. knjigovodja pri c. kr. okr. sodišči v Brežicah.

Umrli sta v Ljubljani: Vpokojeni c. kr. dež sodišča Ljubljanskega predsednik Anton Gertscher v 72. letu, in Matej Kreč, deželni tajnik kranjski, v 60. letu svoje dobe.

(„John Howard pa zgodovina reforme ujetništva“.) Drugo leto bode sto let, odkar je v Herzonu umrl sloveči ljudomil John Howard. Ker se v ta čas snide tudi IV. mednarodni kongres za ujetništvo v Petrogradu, razpisal je ruska vlada J. Howardu v čast mednarodno nagrado za najboljše delo o zgoraj navedeni zadači („Le rôle de John Howard dans l'histoire de la réforme pénitentiaire“.) Delo mora biti spisano na ruskem ali francoskem jeziku; na drugojezične razprave se bodo presojevalci le tedaj ozirali, če jim bode priložen francoski prevod. Obsega naj delo životopis J. Howardov in pregled njegovih del, popis ujetništva za Howardove dobe in obširno razpravo o njegovih izvedenih ali nasvetovanih novotah v ujetništvu, potem kako so vplivale njegove ideje na nadaljnji razvoj reforme, konečno bibliografijo Howardovih spisov. Delo mora biti najkasneje dne 1./13. maja 1890. l. pri načelniku organizacijske komisije IV. mednár. kongresa za ujetništvo v Petrogradu. Presojevalce izbere ta kongres in delom, katera bodo spoznana za zadovoljiva, odločeni sta za nagrado dve zlati medalji, jedna velika in jedna mala, potem so srebrne medalje in častna priznanja. Pisatelj z veliko zlato medaljo dobode še po vrhu 2000 francs, a njegovo delo se priobči v razpravnih spisih IV. mednár. kongresa za ujetništvo, kjer bode citati tudi o vspehih razpisa.

(Kongres za sodno medicino) bil je sedaj za časa razstave v Parizu. Najvažnejši ukrepi tega kongresa, ki mu je predsedoval Brouardel, dekan medicinske fakultete Pariške, sučejo se okolo vprašanja, kako je ravnati pri sodno-zdravniških izvidih zlasti v kazenskem postopanju. Smoter razpravam je bil, da se najdejo garancije, s katerimi se pri sodno-zdravniških izvidih zadoščuje tako interesom društva tako tudi interesom poškodovancev. Med važnejšimi ukrepi so tudi ti-le: 1.) pri vsakem sodno-zdravniškem izvidu treba, da sodelujeta dva veščaka in izbere si jednega sam okrivljenec ali pa ga dobi uradoma, to poslednje pa le, kadar se prav zelo muči, kadar je okrivljenec odsoten ali si noče izbrati veščaka; 2.) o veščakih je voditi službene javne listine, katere sestavljajo v to poklicani državni organi in pa v to odločene naučne korporacije; 3.) na pravnih fakultetah je predavati obči nauk o sodni medicini, da se popolni nauk kazenskega postopnika; 4.) kadar se delajo izvidi ali preiskujejo učini, treba, da sta navzoča preiskovalni sodnik in zagovornik obtožencev.

„Slovenski Pravnik“ izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva „Pravnik“ brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gl., za pol leta 2 gl.

Uredništvo je v Ljubljani, št. 8 na Bregu; upravišтво pa na Križevniškem trgu št. 7.